

Dívka z Sieny

Melodie Rose
Winawerová

Pro milovníky románů *Dívka s perlou* nebo *Gizinka*

Melodie Winawerová
PÍSAŘKA ZE SIENY

Melodie Winawerová

PÍSAŘKA
ZE
SIENY

*Přeložil
Ondřej Frühbauer*

Copyright © 2017 Melodie Winawer
Translation © Ondřej Frühbauer, 2017
Czech Edition © Metafora, 2018

All rights reserved.

ISBN 978-80-7359-598-2 (pdf)

KANONICKÉ HODINKY

<u>HODINKA</u>	<u>ČAS</u>	<u>DALŠÍ OZNAČENÍ</u>
matutinum	po půlnoci	nokturno
laudy	mezi třetí hodinou a svítáním	modlitba za úsvitu
prima	zhruba o šesté	první hodinka
tercie	přibližně v devět hodin	třetí hodinka
sexta	v poledne	šestá hodinka
nona	přibližně tři odpoledne	devátá hodinka
nešpory	večer při západu slunce	večerní modlitba
kompletář	devátá hodina večerní	modlitba před spaním

ČÁST I.
DAR
EMPATIE

V životě každého neurochirurga je jedna nevyhnutelná konstanta: telefon. Jakmile vám zazvoní, musíte ho vzít. Když mi ve tři ráno explodoval kousek od ucha vyzváněcí tón, byla jsem rázem plně bdělá. Lékař sloužící pohotovost očividně prožíval náročnou noc.

„Doktorka Trovato? Tady je doktor Green, oddělení A. Máme tu starší pacientku s intrakraniálním krvácením v oblasti mozečku – je bez reakcí a CT vypadá bledě. Za jak dlouho se sem můžete dostat?“

„Za osm minut. Připravte sál.“

Cerebellum neboli mozeček sídlí v malé komůrce uvnitř lebky. Jde o těsný prostor s pevným ohraničením, proto tu schází místo pro případný krevní výron, jehož následky mohou být katastrofální. Mozková hmota je tlačena jediným možným směrem, dolů, skrze *foramen magnum*, velký otvor v dolní části lebky. Přitom dochází k rozdrčení mozkového kmene, řídicího centra základních životních funkcí. Pokud chirurg nezasáhne včas.

Řítíla jsem se do nemocnice noční tmou a plánovala postup nadcházející operace. Na Amsterdam avenue vládlo ticho, míjelo mne jen pár žlutých taxíků, bezvýsledně hledajících rito. Dupla jsem na plyn, abych stihla projet všechny křižovatky na zelenou.

V nemocnici jsem se nejprve vydrhla v ohromném umyvadle z nerez oceli a zády napřed, abych se umytýma rukama ničeho nedotkla, jsem prošla dvoukřídlými dveřmi na operační sál. Linneyová, má oblíbená anestezioložka, zaujala místo naproti mně, přímo u hlavy pacientky. Natáhla

jsem si chirurgické rukavice. Anesteziolog má za úkol monitorovat každé vydechnutí, každou změnu krevního tlaku v cévách. Linneyová, upravená a klidná jako vždy, mi dala znamení, že mohu zahájit operaci. Hleděla jsem na týl a krk pacientky. Kůže byla čistá, místy jen mírně svráštělá, na první pohled by nikoho nenapadlo, jaká katastrofa se ukrývá pod ní. Provedla jsem rychlý řez od konce vlasového porostu, několik centimetrů za uchem, a protáhla jej dolů, na zadní část krku. Skalpel pronikl kůží a skrze vrstvu svalů do hloubky. Uchopila jsem kraniotom a oddělila část kosti. Prořízla jsem tvrdou plenu mozkovou, obnažila mozeček... *tam* je to! Podařilo se oddělit čerstvou krevní sraženinu, avšak náhle mi došel dech. Zmocnil se mne pocit, jako bych se topila a z posledních sil bojovala o doušek vzduchu.

„Linneyová,“ zalapala jsem po dechu, „máme problém s respirací?“ Linneyová po mně střelila vylekaným pohledem, potom se obrátila ke svým monitorům. O dlouhé, předlouhé tři vteřiny později se ozval poplachový signál.

Až před polednem otevřela pacientka oči a k večeru už byla lucidní a držela za ruku svou dceru. Zamířila jsem do šatny převléknout se.

„Čas na oběd, Beatrice,“ oznámila Linneyová, sotva jsme ze sebe shodily operační svršky a návleky na boty. Následovala jsem ji do restaurace pro personál. Linneyová nebyla typ ženy, s jakou byste si po práci normálně popovídali. Kdybych jí kupříkladu zavolala a zeptala se, jak se daří, odpověděla by obratem: „O co jde?“ Seděly jsme naproti sobě u bílého stolku z melaminové pryskyřice. Restaurace se snažila působit nóbl, moc se jí to však nedařilo. Nápis, vyvedený ve zdobném fontu, hlásal, že si zákazník může vybrat z několika druhů domácího chleba. Visel však přímo nad košíkem s rolkami zabalenými v celofánu. Dnešní nabídka šéfkuchaře, třikrát pečené nudle *ziti*, mne rovněž neoslovila. Dala jsem si jablko.

„Beatrice, jak jsi mohla vědět, že pacientka bude hypoxická?“

„Najednou se mě zmocnil pocit, jako bych nemohla dýchat, ale zároveň jsem věděla, že se to děje jí, ne mně,“ odpověděla jsem. Vlastně až teď, když jsem tu větu vypustila z úst, mi plně došlo, co se v té chvíli stalo.

„Doktorko Trovato, co má znamenat, že jste to prostě *věděla?*“

Fakt, že Linneyová zdůraznila můj titul, věstil problémy. Přesto jsem odpověděla: „Nemám zdání. Ale opravdu jsem to nějak poznala.“

„S tím jablkem si nevystačíš,“ změnila Linneyová se svou obvyklou strohostí téma. „Dneska nás čeká dalších pět případů.“ Vstala od stolu a nechala mne o samotě s ohryzky v ruce.

Poté, co odešla, jsem zůstala ještě pár minut sedět u stolu. Chirurgie se na první pohled zdá být tak přímočarý: někoho rozříznete, opravíte, co je špatně, a pak ho zase zašijete. Jenže ani samotná práce uvnitř lidského těla se často nedobere skutečné podstaty problému. Při přípravách na atestaci z neurochirurgie jsem se vždy toužila dozvědět více: ukazují bolesti hlavy u této mladé dívky na problémy v rodině, nebo jde o předzvěst krvácejícího mozkového aneuryzmatu? Nevyužije můj depresivní pacient s nádorem na mozku, kterého jsem právě poslala domů s léky proti bolesti, veškeré medikace k tomu, aby ukončil svůj život? Ale nade vše jsem si vždycky přála, abych se dokázala spojit s těmi, kterým nemoc vzala schopnost řeči, nebo je uvrhla do prázdnoty kómatu a zanechala v osamění vnitřní temnoty. Dotýkala jsem se lidského mozku svými rukama, vstoupit však do něj *skutečně*, to mi dosud připadalo nemožné. Jenže dneska, pomyslela jsem si, se mi zřejmě právě tohle podařilo.

Osiřela jsem nadvakrát. Poprvé hned při narození, neboť otce jsem nikdy nepoznala a matka se sestrou – mým dvojčetem – zemřely nedlouho poté, co jsem přišla na svět. Narodila jsem se jako první, přestože nevím, zda se to vůbec počítá, když z dvojčat zbývá jen já. Můj bratr Ben zrovna oslavil sedmnácté narozeniny, když mu řekli, že má malou sestřičku a že zároveň ztratil matku. V jedné chvíli se z bratra změnil v otce. Nechápu, jak to mohl dokázat. Víím jen, že si o rok odložil studia na vysoké škole. Více o tom nikdy nemluvil.

Ben mi prozradil, že matka se nikdy nesnažila najít mého otce. Prý s oblibou říkávala: „Na děti stačí máma a minu-

ta času.“ Jako dítě jsem ji často citovala, aniž bych jejímu výroku doopravdy rozuměla. Také jsem si tehdy ze strany dospělých vysloužila řadu hodně zaražených pohledů. Až v pubertě jsem pochopila co a jak. S matkou jsem se tedy nikdy nesetkala, pokud se ovšem život v jejím nitru nepočítá jako setkání.

Mého univerzálního rodiče mi však záviděly všechny děti ve školce. Na Den matek, kdy za všemi dorazily maminky, aby obdržely blahopřání ve tvaru nepravidelně vystřiženého srdíčka, se vždy dostavil i Ben. Vešel do třídy oblečený v puntíkované zástěře, s blondátou parukou a v lodičkách. Zrovna se pustil do studia mikrobiologie, takže donesl perníčky ve tvaru mikroorganismů. Nejradši jsem měla viry, protože připomínaly šperky. Na Den otců zase přihrácel ve dvouřadovém saku a s umělým nosem, knírem a cvikrem á la Groucho Marx. Nikdo si nikdy nedělal legraci, že můj rodič není ani matka, ani otec; všichni by nejradši měli Bena.

Při výběru školy mě Ben zapsal na františkánskou Akademii svatého Jakuba. Šlo o zcela přirozenou volbu, kdy mu ruku vedla jak tradice, tak i závan nostalgie; před třinácti lety se právě zde i on sám učil abecedu a responzivní žalmy. Na zdi visela fotografie zachycující Bena v roli velblouda u každoročně pořádaných živých jesliček – vždy, když jsem se chystala na úterní mši, můj pohled zabloudil právě k téhle fotografii a na chvíli jsem se u ní zastavila. Mně samotné připadla role Panny Marie, v duchu jsem však toužila raději po velbloudí kůži.

Během doby, kdy jsem chodila na základní školu, stihl Ben promovat hned dvakrát: nejprve z mikrobiologie, potom ze středověké historie. A ve chvíli, kdy jsem jako žákyň deváté třídy pitvala při biologii svůj první prasečí plod, byl už bratr odborník na morové epidemie, se zaměřením na středověkou Itálii. Ben i já jsme přistupovali k medicíně z opačných konců. Má cesta vedla přímo vpřed: k pacientovi a léčbě. Jeho směřovala do minulosti.

Pokud máte sourozence, v jistém smyslu to z vás snímá břemeno pocitu, že musíte zvládnout všechno sám. Prostě si rozdělíte úkoly. Já jsem se stala lékařkou, Ben se věnoval výzkumu. Má vědecky založená část se tudíž příliš nebou-

řila a bratr zase po večerech nemudroval, zda neměl raději léčit lidi. Ano, naše zaměření jistě mohlo nabrat jiný směr – mohli jsme oba usilovat o dosažení nejvyšších met v tomtéž oboru. Myšlenka na vzájemné soupeření mne však nikdy ani nenapadla. A bohužel ani myšlenka na spolupráci – dokud nebylo už příliš pozdě.

Jakmile minuly mé třicáté narozeniny, přijal bratr práci na projektu v italské Sieně a beznadějně se tam zamiloval. Ne do tmavovlasé toskánské dívky, ale do města samého.

„*Má malá Bebe,*“ psal mi z Itálie, „*Siena mi úplně učarovala. Je to jako cestovat časem, ovšem beze ztráty všech našich vymožeností. Žijeme si tu jako ve středověku a náhodou máme k dispozici sprchu s horkou vodou a toaletní papír. Rozhodl jsem se, že tu koupím dům, dost velký pro celou rodinu – tím myslím svou malou sestřičku Beatrici.*“

Slovo *rodina* napsané na papíře se mi líbilo, dopisní korespondenci jsem však nikdy nepřivykla. Poslední psaní, na které si vzpomínám, jsem smolila na skautském táboře, na papíře, kde kolem vyobrazeného kalamáře skotačily myšky s propletenými ocásky. Jenže Ben zase nikdy nepřivykl e-mailům. Myslím, že středověký učenec, který hluboko v něm přebýval, úspěšně odrážel tlak technického pokroku.

Ben si dům v Sieně nakonec opravdu koupil, jenže přeshly tři roky a má návštěva Itálie zůstávala předmětem mlhavých plánů a bratr se zase nedostal do New Yorku. Nikdy předtím neuplynula tak dlouhá doba, po kterou bychom se neviděli. Ve vzácných chvílích jsme si mohli zavolat přes předěl několika časových zón, jinak to zůstalo na Benově oblíbeném, třebaže archaickém způsobu komunikace. Dokonce jsem sama podlehla středověkému duchu a kdesi vyhrabala stará plnicí pera, s nimiž jsem se kdysi pokoušela o kaligrafii.

Ahoj Bene,

myslím, že už Tě budu muset co nejdříve navštívit, abys mě mohl seznámit se svou novou kráskou – mám na mysli Tvé město. Nedovedu si však představit, že bych se sebrala třeba hned zítra a odletěla za Tebou. Trávím dvanáct hodin denně s pohledem upřeným na deset čtverečních centimetrů

cizího těla a silou vůle nutím své ruce, aby dělaly přesně to, co se od nich očekává. Jediná malá chybička a způsobím slepotu, levostrannou parézu či smrt – jako nic. Na každých sedm pracovních dní mi připadne jeden volný a za tak krátkou dobu to do Sieny a zpět určitě nestihnu. Ale už brzy to nějak udělám, platí? Na sále teď prožíváme mimořádně intenzivní chvíle – mám pocit, že se má doktorská ochranná vrstva trochu moc ošoupává, takže budu potřebovat nějaký protilek na všechnu tu felčářinu. Který měsíc je nejlepší na návštěvu Sieny?

Pusu, Beatrice

Na sále bylo v té době opravdu rušno, ovšem ne v dobrém slova smyslu. Zrovna den předtím jsme se s Linneyovou vrhly do práce na zanedbaném bazaliomu, pomalé formě rakoviny kůže. Kožní nádory většinou nevyžadují péči neurologa, jenže v tomhle případě zvolila pacientka vskutku neobvyklý přístup ke své nemoci: přetahovala si ofinu paruky níž a níž tak, aby zakrývala stále rostoucí lézi na čele. Uplynulo patnáct let a paruka skončila tak nízko, že přes ni žena neviděla. Než se odhodlala vyhledat lékařskou pomoc, stihl se nádor prožrat skrze kůži i lebku, takže jí mezi obočím zel otvor velikosti čtvrtdolaru, jímž byla vidět tvrdá plena kryjící povrch mozku. Z toho pohledu, který se mi naskytl v přijímací kanceláři, se mi zježily vlasy. Tvrdou plenu mozkovou jsem samozřejmě viděla už mnohokrát, dosud však nikdy mimo operační sál.

Během operace události záhy nabraly špatný kurz. Hned po mém prvním řezu se na křivce EKG ukázala komorová tachykardie – nebezpečně rychlý rytmus, který mívá tendenci dále se zhoršovat a v důsledku způsobuje, že se krev nedostane, kam má. Čili nic příjemného. Přelétla jsem pohledem monitory – krevní tlak se zatím držel na stabilní hodnotě, ale bez záruky, že se to náhle nezmění. Koutkem oka jsem registrovala okamžitou reakci Linneyové, chystala se aplikovat prokainamid. Náhle mi však začalo hučet v uších, a pak jako by ke mně z nepatřičné dálky dolehl zvuk hlasu mého bratra Bena. Obraz mi před očima zešedl a mé srdce zaplavil strach, že už ho nikdy neuvidím.

Ben mi o svých *srdečních problémech* neřekl, dokud jsem sama nezačala studovat medicínu. Tehdy jsem zareagovala hodně emotivně.

„Komorová tachykardie?! Proboha, víš, že se tu procházíš s časovanou bombou v hrudníku?“

„Můj kardiolog tvrdí, že má všechno pod kontrolou. Ty se v mé přítomnosti hlavně vyvaruj rychlých pohybů a všeho, co by mne mohlo šokovat,“ usmál se koutkem úst. Já jsem sršela hněvem, který však jen zakrýval paniku.

„Proč mi to říkáš až teď?“

„Protože jsi byla dítě – v zásadě moje dítě. Nepřipadalo mi, že bys zrovna tohle potřebovala vědět. Jenže teď už jsi velká holka –“

V té chvíli jsem mu jednu vrazila. Zasloužil si to. Ben se opravil: „Chci říct, že jsi velká *lékařka*...“

„To už zní líp.“

„... a připadá mi, že přišel čas, abys mě poznala i z dospělé perspektivy. Mám to už léta a všechno je v pohodě.“

Snažila jsem se začlenit tenhle nový faktor zranitelnosti do svého obrazu nezničitelného a neporazitelného bratra Bena. I mé srdce, plné strachu a lásky, tlouklo jako o závod. *Nesmím ho ztratit!*

„Co takhle objetí, ségra?“ usmál se Ben. „Jako za starých časů.“

Zabořila jsem obličej do vlněného svetru, který nosil, a naslouchala tlukotu jeho srdce. Byl pomalý a vyrovnaný.

V příští chvíli jsem si uvědomila, že mi Linneyová ostře syčí do ucha: „Beatrice! Tlak je stabilní, rytmus opět sinusový. Co se sakra děje?“ Neměla jsem tušení, co se vlastně stalo, jasné bylo jen jedno: tohle se nesmí opakovat. Když máte v ruce skalpel, není vhodná chvíle na citové kolapsy.

„To je v pořádku,“ odpověděla jsem jí. Jenže nebylo.

Siena, 2. května

Ciao, moje malá Bebe. Co tím chceš říct, že si na sále připadáte jako na závodech? Je na tom snad něco divného? Vyhledej si v libovolném slovníku termín „závody“ a pojem „neurochirurg“ ti vyleze hned vedle. Rád si představuji, jak rozebíráš lidi na kousky a pak je (v lepším případě) skládáš

zase dohromady. I já se snažím pronikat svým pacientům do hlavy, jenže oni už jsou hezkých pár let po smrti. Dalo by se říct, že jsem forenzní patolog dávné minulosti. Úplně tě slyším, jak říkáš: „No tak, Bene, nech si ty své za vlasy přitážené metafory od cesty!“ Děsně mě baví, když říkáš takové věci. A abych nezapomněl, všechno nejlepší k nadcházejícím narozkám, moje velká sestřičko.

Mám nějaké novinky – pokud se tedy o historikovi dá vůbec říct, že má novinky. Na epidemii moru v Sieně bylo něco zvláštního. Dostaly se mi do ruky zdroje, které mohou objasnit, proč Siena za času černé smrti tolik trpěla. Až se odhodlám své objevy publikovat, bude asi dost ohlasů. Abych byl přesný, ohlasy už jsem zaznamenal. Na konferenci o středověkém Toskánsku stačilo vypustit pár náznaků a hned se mi podařilo vytočit několik „kolegů“.

Nejspíš jim vadí, že jsem je předběhl – ale nejen to. Zároveň mám v rukou něco, o čem se jim ani nesnilo a co je opravdu zajímavé. Jak bych si přál, abys tu byla se mnou a mohli bychom společně hloubat nad těmi záhadami, jako když jsi byla malá. Úplně tě vidím, bylo ti devět a rovné černé vlasy lemovaly tvou tvářičku s vážným, zaujatým výrazem. I tehdy jsi dokázala zaměřit pozornost jako paprsek laseru: náhle pro tebe přestalo existovat všechno, kromě té zajímavé věci přímo před tvýma očima. Už tenkrát mi mělo dojít, že z tebe bude chirurg. Na chvíli se zdálo, že tě také zaujme historie, ale nakonec jsi sáhla po noži. „Vezměme si příklad z dějin,“ říkáte rádi svým charakteristickým doktorským tónem, na který snad máte patent. My historikové však používáme spíš obrat „nahlédněme do historie“, protože dějiny nejsou naše, abychom si z nich něco brali.

Sienu by sis zamilovala a já nechápu, že jsi dosud neviděla náš dům. Měla by sis vzít dovolenou a pomoci mi s tou malou záhadou. Stejně nechceš strávit ve špitále červenec, kdy se ti na oddělení nahrnou čerství absolventi a ty je budeš muset naučit, jak svou péčí nepovraždít příliš mnoho pacientů.

Právě teď je nejlepší čas na návštěvu. Pořádají se tu dvě palia – koňské závody v ulicích města. Celá Siena tím žije, každé léto, už sedm století. Místní se nemůžou dočkat. Můžeme společně procházet rukopisy – středověká italština je

tolik podobná moderní, že bys ji rychle zvládla. Ještě že jsem nezanedbal tvou italskou výchovu, co říkáš? Ani nápad, že by Beatrice Alessandra Trovato vyrostla a nenaučila se mluvit a psát svým rodným jazykem! Používat jako slabikář Danteho je možná trochu zvláštní, ale na nic lepšího jsem nikdy nepřišel.

Dej vědět, kdy se objevíš, jen ti povelknu postel.

Líbám tě,

Ben

Po dočtení Benova dopisu jsem udělala cosi velmi nezvyklého – zachovala jsem se impulzivně. Bylo už po půlnoci, přesto jsem se rovnou připojila na internet a pustila se do hledání spojů směr Siena. Osmačtyřicetihodinová stornovací lhůta bez poplatku ve mně vzbudila záchvěv lehkomyšlnosti a bez dalšího váhání jsem klikla na odkaz „ihned rezervovat“ u neodolatelně zlevněného letu. Ben se v Itálii patrně zrovna probouzel, tak jsem vytočila jeho číslo.

„Bene, koupila jsem si letenky. Jedu tě navštívit.“

„Jako fakticky?“

„Za tři neděle jsem u tebe.“ Před očima mi vytanula Benova tvář, dekorovaná obvyklým jednodenním strništěm, s telefonem přitisknutým k uchu.

„Vidím, že budu muset koupit prášek na praní... Ale ty, sestro, mi stojíš i za takovou obětí. Napiš, kdy dorazíš, a já ti přijedu naproti na letiště.“

„Vynikající. Posílám pusu, brácho.“

„I já tobě, Bebe. Ale teď už padej do postele, ráno brzy vstáváš.“

Odplouvala jsem na vlnách spánku a představovala si, jak se s bratrem hrbíme nad starými rukopisy stejně jako za mých dětských let. Osud však měl jiné plány.

O týden později jsem podruhé osiřela. Po smrti maminky mi zbyl Ben; teď jsem zůstala na světě úplně sama. Ten telefonát od Benova právníka ze Sieny mě zastihl právě den poté, co jsem si obnovila platnost cestovního pasu. Zvláštní ozvěna, která občas doprovází mezistátní hovory, způsobila, že jsem každé jeho slovo slyšela dvakrát. I jednou by na mne bylo více než dost.

Vůbec jsem si nedokázala představit Benovu smrt – ten okamžik, kdy se můj jediný zdroj bezpodmínečné lásky zhroutil do nicoty a vyhasl jako padající hvězda. Před lety, když jsem se dozvěděla o Benově tachykardii, mne v první chvíli napadlo: *Jestli ho ztratím, zblázním se. Nepřežiju to!* Jenže teď byl pryč, mohla jsem o něm mluvit jen v minulém čase a nikdo jiný už mi nezbýval. A nezbláznila jsem se.

Nebo snad ano, na těch pár vteřin, kdy se svět kolem mě změnil v závrtný vír a pod nohama mi kdosi podtrhl koberec. Ležela jsem na zemi a pokusila se zdvihnout hlavu. Rozpité světlo stropních svítidel připomínalo svatozář. *Jedna žárovka vyhořela*, napadlo mne při pohledu na jediný zářivý bod v místě, kde měly být dva. *Jak to, že jsem si toho dodnes nevšimla?* V jedné chvíli byl Ben na světě se mnou, ve druhé už ne. Kdybych bývala opravdu zešilela, snad bych aspoň unikla téhle strašlivé pravdě. Jenže má mysl mi nedopřála takovou úlevu.

Staré knihkupectví za rohem ulice, kde bydlím, mi už léta sloužilo jako druhý domov. Podobných míst dnes mnoho neexistuje; mezi policemi knih vedly úzké uličky a měli tu veliká, ošoupaná kožená křesla, kam se můžete na celé hodiny uvelebit a ponořit do četby prastarého vydání prvního románu jakéhosi neznámého spisovatele. Pyšním se podivnou zálibou: zbožňuju vesměs autory, jejichž knihy se už dávno nevydávají, takže jsem právě tady trávila tolik ze svých vzácných chvil volna, kolik jen bylo možné. Zde jsem se také setkala s Nathanielem, majitelem knihkupectví, který dokáže svůj obchod nabít oním zvláštním literárním kouzlem. Pokaždé, když sem zavítám, ztratím se v nějaké knize; proberu se o několik hodin později a zjistím, že jsem právě prošvihla večeri a za okny se neodvolatelně setmělo. Obvykle moc nedám na cizí doporučení, ale Nathaniel vždy neomylně vybere tu pravou knihu – aspoň pro mne.

Když jsme se poprvé setkali, zrovna jsem spočívala pohroužená do hlubin jednoho z těch úžasných křesel a zároveň do vzácného prvního vydání románu od Jane Austenové. Vtom na stránky knihy dopadl stín. Vzhlédla jsem od četby a zmateně zamrkala.

„Plánujete si to koupit, nebo se u nás chystáte strávit noc?“ otázal se Nathaniel svým charakteristickým britským přízvukem. Tváře mi zahořely studem a vyskočila jsem z křesla.

„Kolik stojí?“

Nathaniel mi odpověděl a já se bezvládně svezla zpět, ohromena tou částkou.

„Tak přijďte zítra, můžete si ji dočíst,“ navrhl mi. „Oficiálně otevíráme v deset, ale kdybyste měla pocit, že se nemůžete dočkat, klidně zaklepejte v devět.“ A to byl začátek našeho krásného přátelství. V knihkupectví jsem strávila mnoho večerů a po čase, když jsme se lépe poznali, padlo ještě daleko více času na opulentní hostiny, které chystal Nathanielův manžel Charles – forenzní patolog s nesmírným kuchařským nadáním a nevyčerpatelnou zásobou černého humoru na téma „jak jsem přišel ke své dovednosti s nožem“.

Nathaniel byl první, komu jsem řekla o Benovi. Ke dveřím jeho obchodu jsem došla právě v zavírací hodině toho dne, kdy mi volal Benův notář. Nathaniel se právě chystal stáhnout mříž u vchodu, když mne spatřil, jenže z výrazu mé tváře hned poznal, že dnes to nevypadá na lehkou konverzaci přes dveře. Gestem mě pozval dovnitř.

„Zemřel mi bratr a odkázal mi dům v Sieně,“ vyhrkla jsem, než mne mohl zradit hlas.

„Proboha, Beatrice,“ zarazil se Nathaniel a galantně mě dovedl ke křeslu.

„Letím do Itálie. Postaráš se mi o byt, zatímco budu pryč?“

„S radostí ti pomůžu, jak jen bude v mých silách,“ pronesl formálně, jeho slova však byla plná citu stejně jako objetí, které bylo stejně nevyžádané jako vítané.

„Díky, Nathanieli, jsi můj zachránce. A budu od tebe potřebovat ještě něco: průvodce.“

„Chtěla bys raději vynechat řeči a rovnou naplánovat cestu?“

Přikývla jsem. Nathaniel se na mě ostražitě zahleděl, jako by uvažoval, zda mne může nechat na chvíli samotnou, a poté zmizel za vysokou policí na knihy. Vrátil se záhy s plnou náručí knih o Toskánsku.

„Zkus tyhle,“ doporučil mi. Pár minut jsem v tichosti listovala publikacemi.

„V Sieně je toho opravdu spousta k vidění,“ vzhledla jsem od barevné přílohy s fotografií obrazu *Maestà*, zachycujícího madonu mezi svěťci, od Simona Martiniho.

„To rozhodně ano, Beatrice.“ Byla jsem mu vděčná, že nechal zbytek nevyřčený.

Políbila jsem ho na tvář a rychle odešla, dokud jsem se ještě dokázala aspoň trochu ovládat. Ponořila jsem se do četby a neusnula až do dvou hodin ráno. Bohužel, už o tři hodiny později mne čekalo probuzení a operace komplikovaného bazilárního aneuryzmatu; na to jsou však neurochirurgové zvyklí.

O pár dní později dorazil e-mail od Benova notáře. Při četbě jsem si v duchu překládala text z italštiny do angličtiny.

Gentilissima dottoressa Trovato,

s nejvyšší lítostí Vám tlumočíme zprávu o úmrtí Vašeho bratra a vyjadřujeme upřímnou soustrast. Znali jsme jej už po delší čas a nesmírně želíme ztráty tak oblíbeného učence, který si za předmět bádání zvolil naše krásné město a jeho dějiny. Jak jsme již naznačili po telefonu, jste jeho jediná žijící dědička, a tudíž osoba oprávněná k dědictví veškerého majetku zahrnujícího jak nemovitosti, tak hmotné statky. Těšíme se na Vaši brzkou návštěvu v sienské kanceláři naší firmy, kde Vám pomůžeme se všemi náležitostmi. Rovněž Vám zašleme klíč od rezidence Vašeho bratra, abyste si ušetřila nutnost hledat komerční ubytování.

V době, kdy dottore Trovato zahájil spolupráci s naší firmou, zanechal také instrukce pro případ, že by mu jakékoliv neštěstí či nepříznivá shoda okolností zabránila v dalším výzkumu. Podle těchto dispozic je naší povinností odeslat Vám obsah studijního stolku, který měl permanentně pronajatý v knihovně Sienské univerzity. V několika dnech byste měla obdržet jeho poznámky i rukopis. Tento krok sice neodpovídá ob-

vyklému postupu nakládání s dědictvím před soudním stvrzením poslední vůle, dottore Trovato však vyjádřil velmi jasně, že právě Vy jste jeho jediná žijící příbuzná a že není nikdo jiný, kdo by mohl zpochybnit Vaše právo univerzálního dědice.

Třebaže jste lékařka, a nikoliv doktorka filozofie jako Váš bratr, zajisté pochopíte, jak nenahraditelnou škodu by způsobilo, pokud by dílo jednoho z významných moderních historiků našeho města mělo upadnout v zapomnění. Jako přední firma zajišťující právní služby toskánské akademické obci jsme si dovolili kontaktovat několik odborníků, kteří laskavě nabídli, že prostudují poznámky Vašeho bratra a pomohou určit, jaká část jeho díla by byla vhodná k vydání. Až uznáte za vhodné, rádi s Vámi probereme další podrobnosti.

S nejpřímnějším přáním pokoje v tomto těžkém čase ztráty,
 Avv. Cavaliere, Alberti & Alberti

Třebaže jsem nevěděla, na čem Ben pracoval, představa, jak se jeho dílem prohrabávají další vědci, mne podivně znepokojila. Napsala jsem notářům rychlou odpověď se zdvořilou žádostí, ať prozatím nikomu nic neukazují. V duchu jsem si přála, aby mi o tom všem mohl Ben povědět sám. Ale od něj už nikdy neuslyším jediné slovo.

O tři dny později jsem dorazila domů v pozdní hodinu; navíc jsem se cítila jako po nedobrovolném pobytu v sauně, protože vagon metra, jímž jsem cestovala, měl porouchanou klimatizaci. U vrátného mne však očekával balíček od Benových notářů. Uvnitř jsem našla pomačkanou rudou složku, která se rozkládala jako tahací harmonika. Byla ovázaná saténovou stuhou. *Ty desky držel v ruce Ben..., vlastními prsty vázal tuhle stužku.* Zavřela jsem oči a zhluboka se nadechla. Složka voněla samozřejmě po knihovně: cítila jsem z ní staré kožené vazby a prach. Ne svého bratra. Papíry obsahovaly změt textů psaných na stroji a fotokopie původních textů s poznámkami vepsanými po okrajích stránek. Úplně jsem viděla Bena, jak píše s čelem zvrásně-

ným soustředěním a malíkovou hranou ruky zamazanou od inkoustu.

Agnolo di Tura, kronikář ze 14. století, popsal dopady epidemie černé smrti na Sienu:

„Smrt zavítala do Sieny v máji léta Páně 1348..., na mnoha místech po městě byly vykopány veliké jámy a záhy zaplněny těly mrtvých. Mnozí zmírali po stovkách, dnem i nocí, byli vhozeni do oněch jam a zakryti zemí... Otec opustil dítě, žena muže, bratr bratra..., neboť tento neduh se zřejmě šířil skrze dech či pohled nakažených. Já sám... jsem vlastněma rukama pohřbil svých pět dětí. A že tolik lidí zemřelo, uvěřili přeživší, že nastává konec světa.“

Ben připsal u pravého okraje di Turových slov svou poznámku a pro zdůraznění jednu část podtrhl:

Kolik lidí zemřelo v Sieně? Agnolo tvrdí, že 52 tisíc – Gottfried je přesvědčený, že tolik to být nemohlo, protože celkový počet obyvatel nepřesahoval 60 tisíc. BW ovšem uvádí, že populace klesla o 80%! Tuchman: více než o polovinu. Byla úmrtnost při této epidemii v Sieně horší než v ostatních toskánských městech? Zdá se, že ano. Ale proč?

Vrátila jsem se k Benovu strojopisu.

Siena se ve dnech rozkvětu chystala k uskutečnění grandiózního plánu: hodlala přestavět městskou katedrálu – Duomo di Siena – tak, aby byla největší na světě: hlavní chrámová loď se měla stát lodí příčnou neboli transeptem v půdorysu nové, obrovské katedrály. Tato katedrála by se stala hmatatelným symbolem velikosti Sieny i jejího významu mezi toskánskými městy, i v celé Evropě a po světě. Černá smrt pohřbila i tento plán a předznamenala pád slavného, nezávislého městského státu. Po moru se Siena už nevzpamatovala, na rozdíl od svého věčného rivala, Florencie. Proč?

Celá desetiletí se historikové snaží objasnit nesmírně ničivý dopad epidemie moru na Sienu i důvody, proč se v následujících letech nedokázala vzpamatovat, aby nakonec padla a ocitla se pod nadvládou svých florentských soupeřů. Tyto

stránky zachycují nové důkazy osvětlující původ utrpení, jež dopadlo na Sienu, i úpadek dalších let a konečnou ztrátu nezávislosti.

Středověká záhada, o níž Ben psal, mě natolik pohltila, že jsem na pár okamžiků úplně opustila přítomnost. Jakmile jsem však vzhlédla od poznámek, zasáhla mne skutečnost a důvod, proč vůbec ty spisky nyní mám, jako rána pěstí na žaludek. Celé roky jsem odkládala cestu do Sieny a nyní, když se tam konečně vypravím, to bude kvůli bratrovu majetku a rukopisu, ne abych se s ním setkala. Vědomí důsledků mé neschopnosti udělat si čas na návštěvu bylo nyní téměř nesnesitelné. Vrátila jsem Benovy poznámky zpět do složky, pečlivě zavázala stuhu a pokoušela se normálně dýchat. Aspoň... aspoň uvidím Benův dům, třebaže on sám v něm nebude. Mohu poznat město, které jej tak uchvátilo, i když on mne už neprovede jeho ulicemi. Je třeba vyřešit otázku zděděných nemovitostí a také se potřebuju na chvíli dostat z pracovního koloběhu. Koneckonců, čtyři roky jsem neměla ani den dovolené. Ta myšlenka se zahrnula v mé hlavě, a než nadešlo ráno, byla jsem pevně rozhodnutá. Nepokojný sen mi poslal vidiny Benovy ruky svírající jeho oblíbené plnicí pero; psal o chrámu Duomo di Siena, který měl ohromit svět.

„Ty vážně opouštíš New York kvůli nějaké podhorské vesnici v Itálii?“ Linneyová si založila ruce v bok a upřela na mne nevěřící pohled. Vždycky mi připomínala malou, divokou poštolku. Její rudé, nakrátko ostříhané vlasy měly tak sytý odstín, že téměř přecházely do purpurové. Přiléhaly těsně k hlavě, čímž při pohledu zezadu odhalovaly štíhlou linii krku, působící zvláště zranitelně – na rozdíl od celého zbytku mé drahé kolegyně.

„Žádná podhorská *vesnice*,“ zamračila jsem se na ni. „*Siena!*“

Upřesnění situace však Linneyovou neobměkčilo. „Co zajímavého je v té Sieně?“

„Dům po mém bratrovi; a také musím vyřídit jeho poslední vůli.“

„Zemřel ti bratr? A ty ses rozhodla sdělit mi takovou